

Żeber-Dzikowska, Ilona

Funkcje rodziny, ich wzajemne zależności oraz wywierany przez nią wpływ na rozwój zainteresowań dzieci

Prace Naukowe AJD. Pedagogika 19, 97-105

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ilona ŻEBER-DZIKOWSKA

Funkcje rodziny, jej wzajemne zależności oraz wywierany przez nią wpływ na rozwój zainteresowań dzieci

Rodzina – to najważniejsze i najbardziej wartościowe środowisko wychowawcze, jest podstawowym elementem w społeczeństwie, którego powinnością jest wywieranie pozytywnego wpływu na rozwój zainteresowań swoich dzieci.

Człowiek XXI wieku to człowiek wielopłaszczyznowy – człowiek wszechstronnie kształtowany i kształtujący się według tempa dyktowanego rozwojem technologicznym, ale także człowiek poddawany wielu naciskom, ulegający szkodliwym wpływom lub wyimaginowanym potrzebom, które często odbijają się negatywnie na jego osobowości¹.

Rodzina jest więc potrzebna człowiekowi w wielu aspektach i w każdym okresie jego życia. Określa warunki indywidualnego rozwoju osobowości jednostki, zaspokaja istotne potrzeby biologiczne i psychiczne, daje poczucie sensu życia, inspirowanie do aktywności, ułatwia wrastanie w świat kultury oraz przyswajanie obowiązujących w nim norm i wartości, chroni i wspomaga w sytuacjach trudnych². Zapewnia zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, potrzeb zwierzenia się i przeżyć konfliktowych, pomaga wyzbyć się doznanych upokorzeń, daje poczucie bezpieczeństwa, słowem – daje możliwość odzyskania równowagi, a zatem także utrzymania integracji osobowości³.

Podejmując powyższe rozważania, należałoby zaznaczyć się z pojęciem zainteresowania w ujęciu różnych pedagogów.

¹ K. Rędziński, M. Łopot, *Edukacja w dobie przemian kulturowych*, Częstochowa 2009, s. 12.

² I. Żeber-Dzikowska, E. Buchcic, *Rodzina jako podstawowe i bezpieczne środowisko społeczno-wychowawcze*, [w:] *Bezpieczeństwo człowieka a transdyscyplinowość*, t. 2, red. E. Jarmocha, A.W. Świderski, I.A. Trzpił, seria: Monografie nr 108, Siedlce 2009, s. 47.

³ J. Szczepański, *Elementarne pojęcie socjologii*, Warszawa 1972, s. 306.

M. Żebrowska podkreśla, że rozwijanie i poszerzanie zainteresowań to jeden z czynników umysłowego wychowania człowieka oraz rozwoju jego osobowości. Zależy jest od wielu wzajemnie powiązanych czynników.

Zainteresowanie to znaczy pewien kierunek uwagi, myśli i zamiarów, może zostać wywołane przez wszystko, co w jakiś sposób wiąże się z całą ogromną sferą uczuć ludzkich. Autorka zaznacza, że skierowując wszystkie procesy psychiczne na określone tory zainteresowanie uaktywnia równocześnie taką działalność człowieka, która jest zgodna z jego kierunkiem zainteresowań⁴.

Istotą życia człowieka i jego funkcjonowania jest utrzymanie równowagi między nim a otaczającą go przyrodą. Jest to proces dynamiczny, dwustronny. Z jednej strony świat pobudza człowieka do działania, z drugiej – człowiek swą działalnością wpływa na przyrodę. Z jednej strony, środowisko zaspokaja potrzeby człowieka, z drugiej – człowiek działając w nim, odkrywa w sobie i rozwija nowe potrzeby. Różnorodne potrzeby człowieka wywołują chęć zdobycia wiadomości i pragnienie jak najlepszego poznania przedmiotu, który stał się głównym źródłem zainteresowania.

M. Przetacznikowa uważa, że zainteresowania pozostają w ścisłym związku z potrzebami człowieka i jego zdolnościami. Wymagają zaangażowania emocjonalnego i poznawczego⁵. Autorka mówi, że zainteresowania to specyficzne nastawienia poznawcze i emocjonalne na przedmioty i zjawiska rzeczywistości. Zainteresowanie zaś ujmowane jako proces zakłada określony stosunek do przedmiotów lub osób. Stosunek ten cechuje tendencja do mobilizacji uwagi i trwałego jej skupiania na przedmiocie, dążenie do zajmowania się nim i pozytywne nastawienie uczuciowe. Stosunek ten ma charakter poznawczy: przedmiot budzi zaciekawienie, a jego poznawanie wiąże się z przyjemnością⁶.

Zainteresowanie jest to właściwość psychiczna, która przybiera postać ukierunkowanej aktywności poznawczej o określonym nasileniu i przejawia się w wybiórczym stosunku do otaczających nas zjawisk, tzn.:

- 1) w dostrzeganiu określonych cech, problemów,
- 2) w dążeniu do ich poznania, zbadania, rozwiązania,
- 3) w przeżywaniu różnorodnych uczuć związanych z brakiem, nabywaniem i posiadaniem wiedzy⁷.

Według W. Okonia zainteresowania uważa się za wyuczony składnik zachowania, nabywany w toku orientacyjno-badawczej aktywności dziecka, toteż nacisk kładzie się na ich kształtowanie⁸. Zdobywanie nowych doświadczeń, zainteresowań oraz poszerzanie własnej wiedzy wnosi do naszego życia pewne

⁴ M. Żebrowska, *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, Warszawa 1982, s. 835–839.

⁵ M. Przetacznikowa, *Psychologia ogólna*, Warszawa 1982, s. 192.

⁶ Taż, *Rozwój psychiczny dzieci i młodzieży*, Warszawa 1967, s. 214.

⁷ M. Żebrowska, dz. cyt., s. 773.

⁸ W. Okoń, *Słownik pedagogiczny*, Warszawa 1975, s. 346.

wartości i umiejętności, które mogą służyć nie tylko nam, ale i wielu ludziom z naszego otoczenia.

Zainteresowania mogą dotyczyć odbieranych informacji, podejmowanych działań bądź ich rezultatów mniej lub bardziej odległych, można więc charakteryzować je nie tylko ze względu na cechy indywidualne, ale i z uwagi na cechy rozwojowe⁹.

Według Z. Włodarskiego, zainteresowania ucznia są pewnymi cechami zastanymi przez nauczyciela, a jednocześnie właściwościami, które może on kształtować¹⁰.

Zainteresowanie wyznacza siłę i kierunek czynności poznawczych oraz działań człowieka. Ułatwia również spostrzeganie i zapamiętywanie określonych treści, tym samym człowiek chętnie i z przyjemnością zajmuje się jakąś dziedziną wiedzy, częściej dyskutuje na pewne tematy, czyta książki z danego zakresu itp. sprzyja to nabywaniu wiedzy i kształtowaniu umiejętności. Wpływ zainteresowań na aktywność człowieka, zależy od takich cech, jak: treść, zakres, siła, trwałość, struktura.

Treść zainteresowań określa, na jakie obiekty czy zjawiska człowiek kieruje uwagę (np. zainteresowanie muzyką, techniką, literaturą). Wyczerpujący podział zainteresowań wg powyższego kryterium nie jest możliwy ze względu na nieograniczoną liczbę obiektów i zjawisk, których one dotyczą.

Zakres zainteresowań wyznacza granice, w ramach których człowiek podejmuje czynności poznawcze (np. może to być zainteresowanie sztuką w szerokim znaczeniu lub tylko jej wybranymi dziedzinami - malarstwem, muzyką itp.).

Siła zainteresowań może być określona częstotliwością podejmowanych działań zmierzających do zaspokojenia zainteresowań. Świadczyć o niej może konsekwencja i wytrwałość w zajmowaniu się daną dziedziną – niezależnie od wzmocnień zewnętrznych.

Trwałość zainteresowań mierzona jest czasem utrzymywania się zainteresowań (zainteresowania silniejsze i o wyższym stopniu ogólności utrzymują się dłużej).

Strukturę zainteresowań tworzy liczba zainteresowań, ich siła, zakres i wzajemne powiązania. W zależności od struktury zainteresowań możemy mówić o zainteresowaniach:

- jednokierunkowych, gdy obejmują jedną dziedzinę, np. technikę;
- dwuogniskowych, kiedy dotyczą dwóch nie powiązanych ze sobą dziedzin (np. muzyki i biologii);
- wielostronnych, obejmujących wiele dziedzin, koncentrujących się wokół jednej najważniejszej;
- amorficznych, „nijakich”, rozproszonych, niestałych.

⁹ Z. Włodarski, *Wprowadzenie do psychologii*, Warszawa 1987, s. 107.

¹⁰ Tamże.

Szczególne znaczenie w życiu człowieka odgrywają zainteresowania zawodowe. Zaczynają się one pojawiać około 15 roku życia i rozwijają się wraz z gromadzeniem doświadczeń w szkole, pracy, jak i w czasie wolnym od zajęć. W okresie 21–24 roku życia ulegają stopniowemu zawężaniu, ale jeszcze nie finalizacji. Pełna stabilizacja zainteresowań następuje dopiero po 25 roku życia¹¹.

Przy badaniu zainteresowań dzieci i młodzieży stosuje się kryterium edukacyjne. Przyjmując to kryterium, można wyróżnić zainteresowania odpowiadające poszczególnym przedmiotom nauczania lub ich grupom. Przykładem takiego podziału jest poniższa kategoryzacja.

Podział zainteresowań:

1. humanistyczne;
2. matematyczno-fizyczne;
3. biologiczno-chemiczne;
4. techniczne;
5. artystyczne;
6. sportowe¹².

Zainteresowania można poznawać poprzez autoanalizę i badać przy pomocy metod ankietowych. Dużą rolę w tym zakresie może odegrać również obserwacja. Zainteresowania stanowią siłę napędową wszelkich działań człowieka; im są głębsze i bardziej wielostronne, tym bogatsze jest życie psychiczne człowieka.

Treści, zakres i dojrzałość zainteresowań uzależnione są od szeregu ogólnych czynników rozwojowych. Wśród czynników, których rolę podkreśla się i zarazem dyskutuje w psychologii zainteresowań, można wyróżnić dwie grupy: czynniki biogenetyczne oraz czynniki społeczno-kulturalne¹³.

Psychologia rozwojowa bada zmiany psychiczne, jakie zachodzą w człowieku w okresie między jego przyjściem na świat a późnymi latami życia. Pierwsze przejawy aktywności poznawczej obserwujemy u dzieci bardzo wczesnie. Należą do nich: fiksacja wzroku w kierunku dochodzących dźwięków, śledzenie wzrokiem za przesuwanym się przedmiotem czy przemieszczającym dźwiękiem, manipulacja przedmiotem, który bądź znalazł się w polu widzenia dziecka bądź zadziałał bezpośrednio na jego receptory dotykowe. Krąg pierwszych doświadczeń rozszerza się wyraźnie dzięki stałej aktywności poznawczej dziecka. Wywołują je te wszystkie przedmioty i zjawiska, z jakimi się styka, a które bardzo długo są dla niego, pod różnymi, względami ciągle nowe. Posiadają zatem cechę stanowiącą podstawowy warunek powstania aktywności poznawczej, warunek wystąpienia zaciekawienia. Wobec wąskiego zasobu doświadczeń dziecka, jego ciekawość zostaje pobudzona¹⁴.

¹¹ T. Mądrzycki, *Osobowość jako system tworzący i realizujący plany*, Gdańsk 1996, s. 92–93.

¹² J. Woroniecka, *Zajęcia aktywizujące uczniów do samodzielnego wyboru zawodu*, Warszawa 1989, s. 39.

¹³ A. Gurycka, *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*, Warszawa 1975, s. 115.

¹⁴ A. Birch, *Psychologia rozwojowa w zarysie*, Warszawa 1997, s. 7.

Mówi się o głodzie wrażeń, o tym, że dziecko jest ciągle wszystkiego ciekawe, wszystkiego musi dotknąć i wszystko zobaczyć. Po okresie sensoryczno-motorycznym następuje okres pośredniego poznawania – okres pytań. Wraz z rozwojem mowy czynnościom poznawczym towarzyszą wypowiedzi, które nieraz zastępują realne poczynania badawcze dziecka. Dziecko zamiast samo badać, szukać, próbować, zadaje pytania.

Najbardziej charakterystyczne formy aktywności poznawczej można przedstawić, zestawiając wszystkie typy zaobserwowanych w czasie eksperymentów reakcji, ujawniają się wówczas następujące fakty:

- z wiekiem zanika obojętność na nowe bodźce, czyli coraz więcej bodźców wywołuje ciekawość dziecka;
- coraz rzadszą staje się także reakcja zneruchomienia jako skutek zadziałania bodźca nieznanego;
- wzrasta stopniowo liczba ruchów ukierunkowujących, umożliwiających lepsze poznanie bodźca;
- coraz częstsza staje się manipulacja specyficzna, dostosowana do własności poznanego przedmiotu.

Do czwartego roku życia wzrasta ilość reakcji emocjonalnych, towarzyszących poznawaniu, oraz liczba reakcji słownych. Można śmiało powiedzieć, że pierwsze przejawy aktywności poznawczej dziecka stanowią materiał do powstania (w dalszym rozwoju) zainteresowań. Wiemy jednak, że o zainteresowaniach można mówić dopiero wtedy, gdy mamy do czynienia nie tylko z faktem wystąpienia różnorodnych zaciekawień, lecz również z ich ukierunkowaniem. Aby więc udowodnić wczesne pojawienie się zainteresowań, trzeba najpierw móc wykazać, że zaciekawienia dziecka skupiają się na określonych zjawiskach. Baczna obserwacja dzieci zdaje się na ogół dostarczać dowodu na to, że rzeczywiście można mówić o wczesnym pojawieniu się nie tylko ciekawości, ale i jej ukierunkowania, czyli o zainteresowaniach¹⁵.

Zasadne jest wymienienie kolejnych faz we wczesnym rozwoju zainteresowań, które to fazy wskazują na fakt koncentrowania się aktów poznawczych szczególnie na pewnych zjawiskach.

Fazy wczesnego rozwoju zainteresowań można podzielić na:

- zainteresowania postrzeżeniowe (pierwszy rok życia);
- zainteresowania mową (drugi i trzeci rok życia) itd.

Można rozumieć, że w pierwszym roku życia aktywność poznawcza dziecka koncentruje się przede wszystkim na zmysłowych cechach przedmiotów, tj. na własnościach dostępnych dla receptorów zmysłowych. W drugim i trzecim roku aktywność poznawcza dziecka skierowana jest głównie na zjawiska mowy, na słowa, sformułowania i sposób mówienia.

¹⁵ Tamże, s. 8.

Zdaniem niektórych uczonych zainteresowania są podstawowym czynnikiem rozwoju jednostki. Rozumiane są jako aktywność psychiczna pozostająca na usługach potrzeb biologicznych. Odzwierciedleniem takiego podejścia jest określenie, że organizm działa zawsze w kierunku, który go najbardziej interesuje. Znaczy to tyle, że wszystkie procesy poznawcze, neurologiczne i fizjologiczne nakierowane są na interesujący bodziec, po to by jednostka mogła się rozwijać.

Już od najmłodszych lat niektóre zainteresowania są w pewnym stopniu zauważalne przez rodziców lub opiekunów. Wydaje się jednak, że wiele z sytuacji, na podstawie których sugeruje się zainteresowanie czymś lub kimś, jest przez dorosłych modelowane. Pojawia się pytanie, na ile małe dziecko jest czymś zainteresowane, a na ile reaguje na nasze podświadome sygnały, że ma się akurat tym, a nie czymś innym, zainteresować. Z wiekiem zainteresowania rozwijają się, lecz do wieku dorastania nie interesujemy się tym zagadnieniem w szczególny sposób. Obserwacje rodziców i opiekunów na tym etapie służą jako podstawa do organizowania dziecku czasu wolnego. Sytuacja zmienia się w momencie, gdy uczeń ma podjąć pierwszą decyzję edukacyjną na przełomie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej. Moment ten zbiega się z wiekiem 14–15 lat, kiedy rozpoczyna się krystalizacja zainteresowań. Jest to okres trudny dla młodzieży. Mała dojrzałość, niski krytycyzm, szukanie własnej tożsamości to czynniki, które wpływają na kształtowanie się wiedzy na swój temat, samoocenę, a tym samym na pierwsze próby określenia swojej przyszłej roli zawodowej. Aby okres ten przebiegał w miarę bezboleśnie, ważne jest, aby wiedzieć, od czego zależą zainteresowania, i tak modelować sytuacje, by w sposób jak najbardziej obiektywny, bezpieczny i ciekawy młodzież mogła zdobywać wiedzę na swój temat. Pomoże jej to sprecyzować, jakie ma zainteresowania realne, a nie wyrażane czy okazywane.

Rozwój zainteresowań zależy od:

- rasy i narodowości;
- poziomu społeczno-ekonomicznego;
- płci i rodziny;
- osobowości¹⁶.

W przypadku pierwszego czynnika najważniejszą rolę odgrywają wpływy kulturowe. Przekazywane z pokolenia na pokolenie, utwierdzają lub nie w przekonaniu, że coś jest, mniej lub bardziej, domeną danej narodowości, kraju, państwa. Przykłady dotyczą zarówno zainteresowań, jak i umiejętności, które dane nacje prezentują. I choć są to stereotypy myślenia, znajdują swoje uzasadnienie w obserwacjach życia codziennego, gdzie: Włochom przypisujemy zainteresowanie dobrą kuchnią, Arabom zainteresowanie końmi, Holendrom – kwiatami, Francuzom – winami itd.

¹⁶ E. Donald, *Psychologia zainteresowań*, Warszawa 1972, s. 156.

Jeśli chodzi o wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na rozwój zainteresowań to jest on dla wielu zauważalny. Od poziomu rodzicielskich dochodów uzależniane są zajęcia pozalekcyjne, rodzaj przedszkola oraz szkoły.

Wpływ płci i rodziny sprowadza się, zdaniem psychologów, głównie do problematyki identyfikacji dziecka z rodzicem. Powoduje ona często ograniczenie pola zainteresowań, wywołując większą koncentrację na danej dziedzinie, bliskiej lub reprezentowanej przez rodzica, niejednokrotnie zamykając możliwości realizowania się w innych obszarach zainteresowań i w innych zawodach.

Określenie wpływu, jaki wywiera osobowość na rozwój zainteresowań, sprowadza się (w dużym uproszczeniu) do umiejętności przystosowania się i do wzajemnych relacji interpersonalnych.

Warto pamiętać, że zainteresowania wynikają ze współdziałania czynników nerwowych i endokrynologicznych, wzbogaconych o doświadczenie życiowe, możliwości, jakie przynosi środowisko i ludzie wokół nas. W szczególności dotyczy to aprobaty lub jej braku dla działań, które podejmuje dziecko od najmłodszych lat. Wpływ na rozwój zainteresowań mają więc: najbliższa rodzina, a także ludzie z otoczenia, na których można się wzorować¹⁷. Na przykład stworzona przez nauczyciela w klasie atmosfera może sprzyjać, bądź też blokować, nie tylko indywidualny rozwój ucznia, może mieć ona również wpływ na kształtowanie jego prospołecznych postaw oraz projektowanie wspólnotowych działań¹⁸. Warto pamiętać, że w przestrzeni szkolnej należy zawsze tworzyć klimat wspomagający aktywność uczniów poprzez rozbudzanie, poszerzanie i pogłębianie zainteresowań młodych ludzi.

W kontekście powyższych rozważań zostały przeprowadzone badania dotyczące danego zagadnienia. Przystępując do badań, sformułowano główny problem badawczy zawierający się w pytaniu: Czy i w jaki sposób rodzice kształtują i rozwijają zainteresowania przyrodnicze swojego dziecka? Postawiono w niniejszych badaniach hipotezę główną, która brzmiała: Rodzice w znacznym stopniu kształtują zainteresowania przyrodnicze poprzez podejmowanie różnorodnych działań, które wpływają pozytywnie na rozwój osobowy i emocjonalny dziecka.

Aby nakreślić wcześniej problem omówić, należy w badaniach zastosować odpowiednie metody, techniki i narzędzia badawcze. J. Sztumski podkreśla: aby rozwiązać dowolny problem teoretyczny lub praktyczny w naukach społecznych, trzeba dokonać wyboru odpowiedniej metody badań, czyli takich powtarzalnych i systematycznie uporządkowanych sposobów postępowania, które umożliwiają nam realizację zamierzonego celu¹⁹.

¹⁷ Tamże, s. 157.

¹⁸ E. Widawska, D. Gębuś, *Aktywna postawa ucznia a kształcenie do dorosłości*, [w:] *Edukacja w dobie przemian kulturowych...*, s. 364.

¹⁹ J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 2005, s. 81–82.

Główną metodą, jaką posłużono się w przeprowadzeniu badań, była metoda sondażu diagnostycznego, która według T. Pilcha jest sposobem gromadzenia wiedzy o: atrybutach strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice zjawisk społecznych, opiniach i poglądach wybranych zbiorowości, nasilaniu się i kierunkach rozwoju określonych zjawisk i wszelkich innych zjawiskach instytucjonalnie nie zlokalizowanych, posiadających znaczenie wychowawcze – w oparciu o specjalnie dobraną grupę reprezentującą populację generalną, w której badane zjawisko występuje²⁰.

Zastosowaną techniką w niniejszych badaniach było ankietowanie. Jak podaje W. Okoń – ankietowanie polega na badaniu zjawisk masowych na podstawie odpowiednio opracowanego kwestionariusza. Osoby badane udzielają pisemnych odpowiedzi na pytania²¹.

Narzędzie badawcze określa się jako środek pomocniczy wykorzystywany w gromadzeniu materiałów empirycznych, przydatnych przy rozwiązywaniu podjętego problemu badań. W przeprowadzonych badaniach zastosowano ankietę dla rodziców. Według T. Pilcha, ankietę jest niezastąpiona w badaniach pedagogicznych jako narzędzie poznawania celu zbiorowości, faktów, opinii o zdarzeniach, danych liczbowych²².

Na terenie sześciu szkół województwa świętokrzyskiego w roku szkolnym 2007/2008–2008/2009 przeprowadzono badania ankietowe. Miały one charakter anonimowy i objęły grupę 1279 rodziców uczniów pierwszego oraz drugiego etapu kształcenia (tzn. klas I–III oraz IV–VI szkoły podstawowej). Ich głównym celem było zgromadzenie informacji na temat roli rodziców w kształtowaniu i rozwijaniu zainteresowań przyrodniczych swojego dziecka. Badani rodzice reprezentowali trzy przyjęte umownie grupy wiekowe oraz różne poziomy wykształcenia. Respondentami były zarówno kobiety, jak i mężczyźni. Gromadzenie materiału empirycznego nastąpiło podczas zebrania z rodzicami, którzy zostali zaznajomieni z ankietą i ze sposobem odpowiadania na pytania.

Opracowana ankietę złożona była z części wstępnej zawierającej informacje skierowane do respondenta, metryczki oraz 24 pytań, w skład których wchodziły zarówno pytania otwarte, jak i zamknięte oraz półotwarte.

W oparciu o badania zostały wysunięte następujące wnioski:

- Preferowane przez rodziców sposoby rozwijania zainteresowań przyrodniczych uzależnione są od wieku dzieci.
- Rodzice kształtują w dzieciach pasję przyrodnicze, ale nie wynikają one bezpośrednio z ich własnych zainteresowań, lecz z chęci zapoznania dziecka ze światem przyrodniczym.
- Różnorodność form spędzania wolnego czasu, w gronie rodzinnym, nie jest uwarunkowana wykształceniem rodziców, lecz zainteresowaniem dzieci.

²⁰ T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 1995, s. 51.

²¹ W. Okoń, dz. cyt., s. 22.

²² T. Pilch, *Zasady badań pedagogicznych*, Warszawa 2001, s. 97.

- Opieka nad zwierzętami i roślinami wpływa w dużym stopniu na rozwijanie wrażliwości przyrodniczej dzieci.
- Sformułowanie „zainteresowania przyrodnicze”, według ankietowanych, oznacza zaciekawienie dziecka życiem zwierząt i roślin, znajomością gatunków chronionych oraz wykształcenie właściwej postawy wobec przyrody.

Podsumowując, można stwierdzić, że rodzice w znacznym stopniu kształtują zainteresowania przyrodnicze, poprzez podejmowanie różnorodnych działań, które wpływają pozytywnie na rozwój osobowy i emocjonalny dziecka (rajdy, wycieczki krajoznawcze, opieka nad zwierzętami, uprawianie i prowadzenie hodowli roślin, nie tylko w doniczkach, ale również na działce rekreacyjnej lub rolnej, umożliwienie oglądania programów przyrodniczych na odpowiednich do tego celu przeznaczonych kanałach telewizyjnych, co związane jest często z większym abonamentem).

Większość rodziców próbuje kształtować i rozwijać zainteresowania przyrodnicze swoich dzieci, jednak efekty tych działań są bardzo różne i uwarunkowane indywidualnymi preferencjami, a także charakterem osobowościowym dziecka oraz poświęconym na ten cel, często ograniczonym przez inne obowiązki, czasem. Należy też zasygnalizować, że ważny jest status materialny, który odgrywa duże znaczenie w tym zakresie. Warto nadmienić, że część osób – rodziców, opiekunów nie jest zainteresowana rozbudzeniem, wdrażaniem i kształtowaniem zainteresowań wśród swoich dzieci, wychowanków czy podopiecznych. Jest to związane z wykluczeniem, ubóstwem, bezrobociem, marginalizacją, a także patologią w najbliższym środowisku.

Summary

The functions the family, their mutual dependences as well as the influence on children's interests development

The family is needed by human beings in every period of their lives. It defines the circumstances of the individual development in the sphere of personality, it satisfies the appropriate biological and psychological needs, it makes life significant and meaningful, it inspires in order to be active, it affects the development of the interests, it enables to integrate with the world of culture as well as enables to assimilate the norms and values existing there, moreover, it protects and helps in difficult situations. Undertaking the above-mentioned considerations, the author introduces the reader to the concept of interest in the field of the pedagogical literature. In the sphere of the aforementioned reflections, the research concerning such matters was carried out.

Analyzing the outcomes, one should state that, among others, parents, to some extent, of course limited by the objective factors, create the interests in the nature owing to undertaking various actions, which positively influence personal and emotional development of their child.